కశ్మీర్ పై బాలగోపాల్

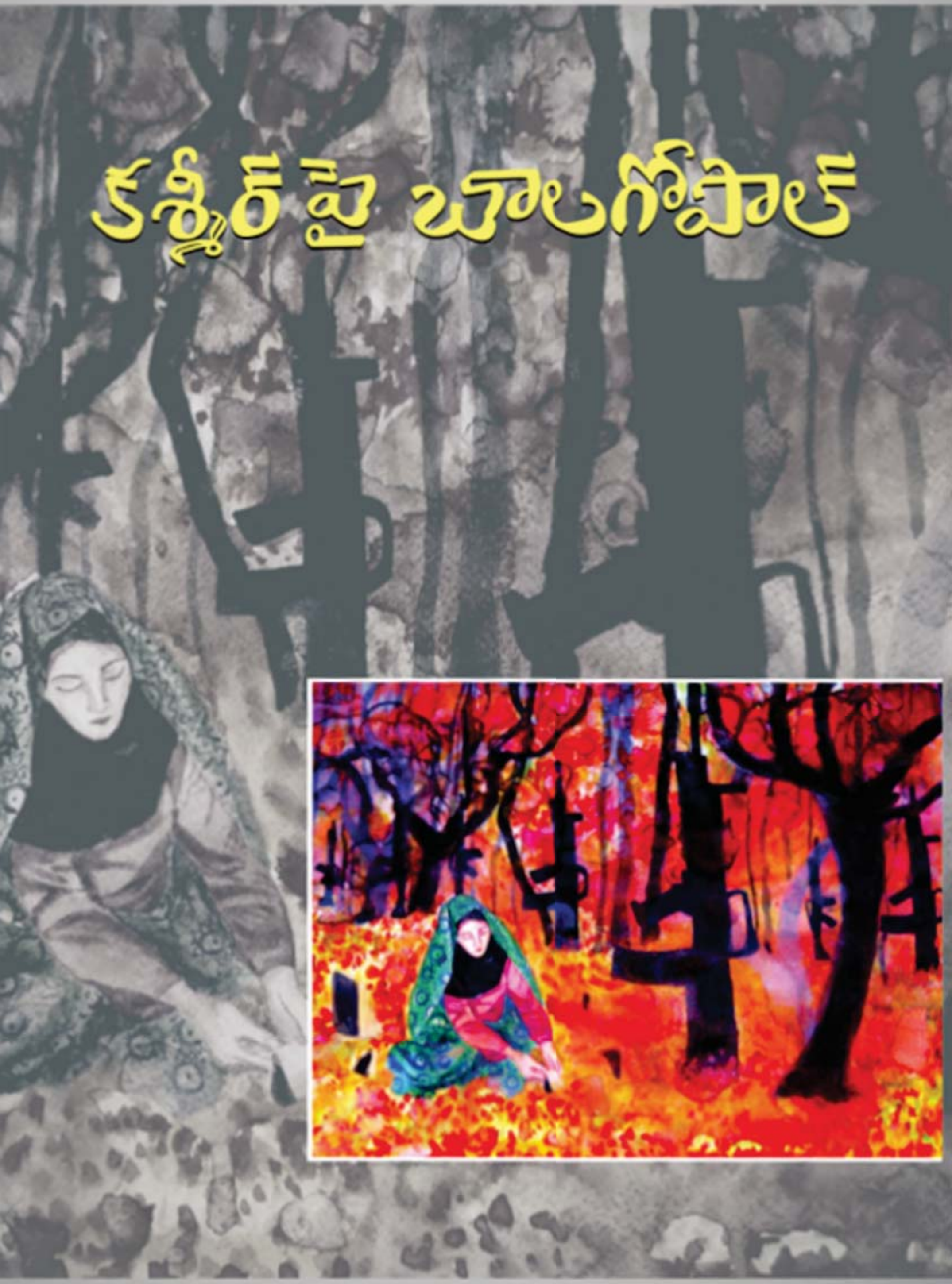

విషయ సూచిక

1.	ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి రద్దు పరిష్కారమా?	7
2.	కశ్మీర్ సమస్య : కొన్ని వాస్తవాలు	12
3.	పాపం కశ్మీరీలు	18
4.	ఇది కేవలం సరిహద్దు సమస్య కాదు	22
5.	కార్గిల్‌కు ఒక కార్గిల్ కోణం ఉంది	27
6.	కశ్మీర్‌లో చెల్లని వోట్లు దేనికి సూచన?	30
7.	ఖందహార్ మ్యూజింగ్స్	35
8.	కశ్మీర్ సమస్యకు పరిష్కారం వద్దా?	40
9.	కశ్మీరీలను విడిచి కశ్మీర్ పరిష్కారమా?	44
10.	కశ్మీరీ విషాదం	48
11.	చర్చలు ఎందుకు మొదలైనట్లు? ఎందుకు ఆగినట్టు?	51
12.	హురియత్ కాన్ఫరెన్స్‌తో ఈ చెలగాటం ఎందుకు?	54
13.	గమ్యంలేని రాయబారం	57
14.	కశ్మీర్ గురించి మనమైనా సత్యం మాట్లాడుదాం	60
15.	నిర్బంధం తగ్గకుండా రాజకీయ పరిష్కారం సాధ్యమా?	64
16.	గుజరాత్‌ను కశ్మీర్‌తో పోల్చడం సబబేనా?	68
17.	కశ్మీర్…ఎన్ని‘కలలో?’	71
18.	భారత–పాకిస్తాన్ మైత్రి : స్పష్టత లేని వైఖరి	79

19.	హురియత్‌తో భారత్ చర్చలు : పూర్వాపరాలు	84
20.	కశ్మీర్ సరిహద్దు వెతలు	89
21.	గుజ్జర్‌లు : కొండలు ఈదే మొండి మనుషులు	99
22.	భారత పాకిస్తాన్ చర్చలు : గతీ, గమ్యం	106
23.	భారత పాకిస్తానీయం	111
24.	ఎవరి కోసం...ఎందుకోసం...?	115
25.	ముషార్రఫ్ నోట అమెరికా మాట ఎందుకు వినబడుతున్నట్లు?	118
26.	మరో రెండు దుర్మార్గాల కథ	122
27.	ఇంకెంత మూల్యం చెల్లిస్తాం?	133
28.	కశ్మీర్‌లో మన కర్తవ్యం	137

ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి రద్దు పరిష్కారమా?

తప్పుడు పరిష్కార ప్రయత్నాల వల్ల – సమస్యలు జటిలమయినప్పుడల్లా చేసిన తప్పులనే మరింత సమగ్రంగా చేస్తే సమస్య పరిష్కారమయి పోతుందని సలహా ఇచ్చే వాళ్ళు ఎప్పుడూ వుంటారు. ఎంతోమంది సిక్కు యువకులను చంపినా కూడా 'పంజాబు సమస్య' పరిష్కారం కాలేదు కదా అంటే ఆ దమనకాండను అర్ధాంతరంగా ఆపేయకుండా చివరిదాకా కొనసాగిస్తే సమస్య పరిష్కారం కాకపోయేదా అని ఎదురు జవాబు చెప్పే వాళ్ళు చాలామంది ఉన్నారు. అందరినీ చంపేస్తే సమస్యే మిగలదు కదా!

ఆర్టికల్ 370 ఉండటం వల్ల 'కశ్మీర్ సమస్య' ఉత్పన్నమయిందనీ, దానిని రద్దు చేస్తే పరిష్కారం అయిపోతుందనీ వినవస్తున్న వాదన ఈ కోవకు చెందినదే. ఆర్టికల్ 370 వుండటం వల్ల సమస్య రాలేదు. దానిని గౌరవించకపోవడం వల్లనే సమస్య ఉత్పన్నమయ్యింది. ఆర్టికల్ 370లో హామీ ఇచ్చిన స్వయంప్రతిపత్తిని కేంద్రప్రభుత్వం ఒక పద్ధతి ప్రకారం వమ్ము చేసింది. 1953లో షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వాన్ని అన్యాయంగా బర్తరఫ్ చేసి, అతనిని అరెస్టు చేసి, 1954లో కశ్మీర్ మీద కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సకల శాసన అధికారాలూ ఇచ్చే 'రాజ్యాంగం (జమ్మూ–కశ్మీర్ సంబంధిత) ఆర్డర్'ను జారీ చేసి 1957లో జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ 'కశ్మీర్ విలీనం ఒక నిర్వివాదమయిన చారిత్రక వాస్తవం' అని ప్రకటించి, ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ చేస్తామని 1947లో కశ్మీర్ ప్రజలకిచ్చిన హామీని బుట్టదాఖలు చేసిననాడే ఆర్టికల్ 370 అసహజమరణం పాలయింది. ఆపైన అది కేవలం అలంకారప్రాయంగా మట్టుకే రాజ్యాంగంలో కొనసాగుతూ వుంది. ఇవ్వాళ దానిని పునరుద్ధరించడం భారత ప్రభుత్వ నైతిక బాధ్యత.

ఈ మాటలు చాలామందికి కోపం తెప్పిస్తాయి. పాకిస్తాన్ ఒక వైపు భారత భూభాగాన్ని ఆక్రమించుకోవడానికి కాలు దువ్వుతుంటే ఈ మాటలేమిటని అంటారు. ఎన్నాళ్ళని ముస్లింలకు భయపడుతూ బతుకుతాం అని హిందువులు అడుగుతారు. వాళ్ళు డిమాండు చేశారు కాబట్టి ఏ రాష్ట్రానికీ లేని స్వయంప్రతిపత్తి కశ్మీర్‌కు ఇచ్చేయవలసిందేనా అని ఆవేశపడతారు. ఆవేశాలకు లోనుకాకుండా వాస్తవాలు తెలుసుకోవడం అవసరం. పుక్కిటి పురాణాలపై విశ్వాసముంచకుండా హేతుబద్ధంగా

ఉదయం దినపత్రిక, 3–4–1990

వివేచించడం అవసరం. దేశమంటే మట్టి అనుకునే దేశభక్తి మనుషులకు అన్యాయం చేస్తుంది. కశ్మీర్ సమస్య పాకిస్తాన్ దేశభక్తికీ, భారత దేశభక్తికీ సంబంధించిన సమస్య కాదు. అది కశ్మీరీ ప్రజల సమస్య. ఆ మాటే 40 ఏళ్ళుగా కశ్మీర్ ప్రజలు మనకు చెప్పాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. అయితే వాళ్ళు మాట్లాడుదామని నోరు తెరచినప్పుడల్లా 'అదిగో పాకిస్తానీ ఏజెంట్లు' అని మనం వాళ్ళ నోళ్ళు నొక్కేస్తున్నాం. షేక్ అబ్దుల్లా నుండి ఇప్పుడు కశ్మీర్ లోయలో అత్యధిక జనాదరణ పొందుతున్న జమ్మూ కశ్మీర్ విమోచనా సంస్థ (జె.కె.ఎల్.ఎఫ్) దాకా కశ్మీరీ రాజకీయాల ప్రముఖ ప్రతినిధులంతా కశ్మీరీ జాతీయవాదులే గానీ పాకిస్తానీ ఏజెంట్లూ కాదు, మతతత్వవాదులూ కాదు. పాకిస్తాన్ ఏజెంట్లూ మతతత్వవాదులూ లేకపోలేదు గానీ వాళ్ళ ప్రాబల్యం అల్పమే. తక్కిన భారతదేశం కశ్మీరీ జాతీయవాదాన్ని గుర్తించడానికి నిరాకరించి పాకిస్తానీ బూచినీ, మతతత్వం బూచినీ రెచ్చగొడుతూ పోతే ఆ ప్రాబల్యం ఎంతో కాలం అల్పస్థాయిలో వుండదు. కనీసం ఆ దృష్టితోనయినా మనం కొంచెం హేతుబద్ధంగా ఆలోచించాలి.

ఆర్టికల్ 370 ముస్లిం మతతత్వవాదులు కుట్రచేసి సాధించుకున్నది గాదు. నెహ్రూను బ్లాక్‌మెయిల్ చేసి షేక్ అబ్దుల్లా సాధించుకున్నదీ గాదు. భారత రాజ్యాంగసభ దానిని కూలంకషంగా చర్చించి ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది. ఆర్టికల్ 370ని రాజ్యాంగ సభలో ప్రతిపాదించిన శ్రీ గోపాలస్వామి అయ్యంగార్ ఎటువంటి ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో ఆ ఆర్టికల్‌ను ప్రతిపాదించవలసి వస్తున్నదో వివరించారు. ఆ ప్రత్యేక పరిస్థితులేమిటో మనం కొంచెం గుర్తుచేసుకోవాలి.

బ్రిటిష్‌వాళ్ళు భారత ఉప ఖండం మొత్తాన్ని ఏ రోజూ ప్రత్యక్షంగా పరిపాలించలేదు. అందులో సగభాగం మటుకే బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతం. తక్కిన భూభాగంలో చిన్న పెద్ద రాజ్యాలూ, సంస్థానాలూ, జాగీరులూ వుండేవి. వీటిలో హైదరాబాద్, భోపాల్, జమ్మూ కశ్మీర్ పెద్దవి. అయితే వీటన్నిటి మీదా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తన సార్వభౌమత్వాన్ని ప్రకటించుకుంది. ఈ రాజులు, సంస్థానాధీశులు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి కప్పం చెల్లించడమేగాక ఇతర విషయాల్లోనూ లోబడి వుండేవారు. అయినా వాళ్ళకు ఏదో ఒక మేరకు పరిపాలన స్వయంప్రతిపత్తి వుండేది. కొన్ని రాజ్యాలకు శాసనసభలూ రాజ్యాంగ సభలూ కూడా వుండేవి. బ్రిటిష్ వాళ్ళు గనుక భారతదేశాన్ని వదిలిపెట్టి వెళ్ళిపోతే వాళ్ళతోపాటే వాళ్ళ సార్వభౌమత్వమూ పోవాలనీ, తాము తిరిగి సర్వ స్వతంత్రులు కావాలనీ ఈ రాజులూ, సంస్థానాధీశులూ కోరుకున్నారు. సైమన్ కమిషన్ (1927) నుంచి కాబినెట్ రాయబారం (1947) దాకా అందరికీ వాళ్ళు ఇదే మొరపెట్టుకున్నారు.

కాంగ్రెస్ వారి జాతీయ ఉద్యమం ఈ రాచరికాల పట్ల విచిత్రమైన ద్వంద్వ వైఖరిని అవలంబించింది. ఒక పక్క వాళ్ళను బ్రిటిష్ ఏజెంట్లనీ, మధ్యయుగాల అవశేషాలనీ

విమర్శిస్తూ మరొక పక్క ఆ రాజ్యాలలోకి జాతీయోద్యమం విస్తరించకుండా జాగ్రత్తపడింది. దేశీయ సంస్థానాల్లో జాతీయోద్యమం ఎదగకుండా తానే అడ్డుపడ్డానని గాంధీ సగర్వంగా చెప్పుకున్నాడు కూడా. బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలకు మట్టుకే జాతీయోద్యమాన్ని పరిమితం చేసి బ్రిటిష్ వాళ్ళను ముందు బయటకు తరిమేస్తే ఆ తరువాత స్థానిక రాచరికాలను లొంగదీసుకుని కలుపుకోవచ్చుననేది కాంగ్రెస్ నాయకుల వ్యూహం. ఆ ప్రకారమే స్వాతంత్ర్యానంతరం వారు దేశీయ సంస్థానాలను, రాజ్యాలను ఇండియన్ యూనియన్‌లో చాలా చాకచక్యంగా కలుపుకున్నారు. రాజులను, సంస్థానాధీశులను వివిధ రాజకీయ పార్టీలలో కలుపుకుని మంత్రులుగాను, గవర్నర్లుగాను పునరావాసం కల్పించారు. వాళ్ళ ఆస్తులు కాపాడు కోవడానికీ, కొత్త రూపాలలో పెంపొందించుకోవడానికీ సకల అవకాశాలు కల్పించారు. ఒక్క జమ్మూకశ్మీర్ విషయంలో మట్టుకే ఈ వ్యూహం విఫలం అయింది.

రాజ్యాంగ సభ నిర్ణయించిన ప్రకారం భారతదేశంలో విలీనమయ్యే ప్రతి రాజ్యమూ ఒక 'విలీన ఒడంబడిక' (Instruments of accession) ప్రాతిపదిక మీద విలీనం అవుతుంది. ఆ ఒడంబడిక మీద భారత ప్రభుత్వమూ ఆ రాజ్యపాలకుడయిన రాజూ సంతకం చేస్తారు. ఆ రాజ్యం మీద కేంద్ర ప్రభుత్వం అజమాయిషీ ఏ మేరకు వుండేది, రాజ్యానికి స్వయంప్రతిపత్తి ఏ మేరకు ఉండేది ఒడంబడిక నిర్ణయిస్తుంది. కేంద్రానికి కేవలం విదేశీ వ్యవహారాలు, రక్షణ, రవాణా ప్రసార సాధనాల మీద అధికారం ఇచ్చి మిగిలిన విషయాల్లో రాజ్యానికి స్వయంప్రతిపత్తి వుండాలని చాలామంది సంస్థానాధీశులు భావించారు. అయితే కాంగ్రెస్ నాయకులు రకరకాల ఆశలూ, భయాలూ చూపించి ఏ స్వయంప్రతిపత్తి లేకుండానే ఒక్కొక్క సంస్థానాన్నీ పూర్తిగా లొంగదీసుకున్నారు.

జమ్మూకశ్మీర్ మట్టుకు ఈ ప్రలోభాలకు, భయాలకు లొంగలేదు. నైసర్గికంగా, సాంస్కృతికంగా, భాషాపరంగా ఆ ప్రాంతానికున్న ప్రత్యేకత వల్ల తాము స్వతంత్రంగా వుండిపోవాలని వాళ్ళు ఆశించారు. అందులో తప్పేమీ లేదు. ఆ కోరికను భారత పాకిస్తాన్‌లు గౌరవించి వుంటే కశ్మీర్ వేరే దేశంగా వుండేది. అయితే ఆ సంస్కారం ఈ రెండు దేశాల్లోనూ లేకుండాపోయింది. 1947 అక్టోబర్ 26వ తేదీన పాకిస్తాన్ కశ్మీర్ మీదకి ఒక మూకను పంపించింది. కశ్మీర్ రాజయిన హరిసింగ్ భారతదేశాన్ని శరణు కోరాడు. స్వతంత్రంగా వుండిపోతే తనకు పూర్తి సహాయం దొరకదన్న భయంతో జమ్మూ కశ్మీర్‌ను భారతదేశంలో విలీనం చేయడానికి ఒప్పుకున్నాడు. భారత ప్రభుత్వానికి రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా ప్రసార సాధనాల మీద మట్టుకు అధికారం ఇస్తూ ఇతర విషయాల్లో జమ్మూ కశ్మీర్‌కు స్వయంప్రతిపత్తి వుంటుందని ఈ ఒడంబడిక గుర్తించింది. భారత సైన్యాలకూ, పాకిస్తాన్ సైన్యాలకూ ఆపైన యుద్ధం జరిగింది. కొంతకాలం తర్వాత సంధి కుదిరింది. కశ్మీర్ భవితవ్యాన్ని గురించి కశ్మీర్‌లో ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ (Plebiscite)

జరగాలని ఐక్యరాజ్యసమితి తీర్మానించింది. దానికి కట్టుబడి వుంటామని నెహ్రూ ఒప్పుకున్నాడు కూడా.

గోపాలస్వామి అయ్యంగార్ ఈ విషయాలన్నింటినీ రాజ్యాంగ సభకు నివేదించి వీటిని దృష్టిలో వుంచుకుని రాజ్యాంగంలో కశ్మీర్ స్థానాన్ని నిర్ణయించాలని అన్నాడు. అందుకోసం ఆర్టికల్ 370ని ప్రత్యేకంగా కశ్మీర్ కోసం ప్రతిపాదించాడు. రాజ్యాంగ సభ దానిని చర్చించి ఆమోదించింది. ఆర్టికల్ 370 ప్రకారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా ప్రసార సాధనాల మేరకే కశ్మీర్‌లో శాసనాధికారం ఉంటుంది. ఒక విషయం ఈ జాబితాలోకి వస్తుందా లేదా అనేది రాష్ట్ర ప్రభుత్వంతో సంప్రదించి నిర్ణయించాలి. ఈ మూడు కాక వేరే ఏ విషయాల్లోనయినా భవిష్యత్తులో కేంద్ర ప్రభుత్వం శాసనాధికారం కోరుకుంటే ఆ అధికారాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సమ్మతితో పొందాలి.

ఈ చివరి విషయమే ఆర్టికల్ 370కి ప్రాణాంతకమయ్యింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుమతితో కేంద్రం ఎంతటి శాసనాధికారాన్నయినా పొందవచ్చుననేసరికి కేంద్రానికి వ్యతిరేకమయిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి కశ్మీర్‌లో మనుగడే లేకుండా పోయింది. అందుకే కశ్మీర్ ప్రజల ప్రతినిధిగా అద్వితీయ స్థానం కలిగివున్న షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వాన్ని 1953లో చాలా అన్యాయంగా బర్తరఫ్ చేసి అతనిని అరెస్టు చేశారు. బర్తరఫ్ చేసిన రాష్ట్ర గవర్నర్ కరణ్‌సింగ్ (పాత కశ్మీర్ రాజు హరిసింగ్ కుమారుడు) దేశ రాజకీయాలలో ఆ తరువాత చాలా ప్రముఖుడయ్యాడు. ఈ విధంగా ప్రజా ప్రభుత్వాన్ని బర్తరఫ్ చేసిన తరువాత గవర్నర్ సమ్మతితో రాజ్యాంగం (జమ్మూకశ్మీర్ సంబంధిత) ఆర్డర్‌ను 1954లో జారీ చేశారు. దాని ప్రకారం కశ్మీర్‌లో కేంద్రానికి అన్ని విషయాలలోను శాసనాధికారం ఉంటుంది. కశ్మీర్‌కు వేరే రాజ్యాంగం నామమాత్రంగా వున్నా ఆచరణలో ఆ రాష్ట్రం బలవంతంగా ఇతర రాష్ట్రాలలాగా భారతదేశంలో భాగం అయ్యింది. ఆర్టికల్ 370ని రద్దు చేయాలని ఇవ్వాళ కొందరు గొడవచేస్తున్నారు గాని అది ఆనాడే నిస్సారమయ్యింది.

ఆ తర్వాత కూడా జమ్మూ కశ్మీర్‌లో ఏ ఒక్క ఎన్నికనూ ప్రజాస్వామికంగా జరగనీయలేదు. రిగ్గింగ్‌తో, తుపాకులతో, దొంగ ఓట్లతో కేంద్రానికి అనుకూలమయిన వాళ్ళే గెలిచేటట్లు చేశారు. 1975లో షేక్ అబ్దుల్లా ఇందిరాగాంధీతో ఒప్పందం చేసుకొని కశ్మీర్ ప్రత్యేకతను ఇక మరచిపోతాం అని హామీ ఇచ్చిన తర్వాతే ఆయన రాజకీయ స్వేచ్ఛ పొందగలిగారు. అయితే ఆయన మరణానంతరం ముఖ్యమంత్రి అయిన ఫరూక్ అబ్దుల్లా ప్రతిపక్ష పార్టీలతో చేతులు కలిపి రాష్ట్రాల స్వయంప్రతిపత్తిని గురించి మాట్లాడడం మొదలెట్టేసరికి అతని ప్రభుత్వాన్ని కూడా 1984లో అక్రమంగా బర్తరఫ్ చేశారు. తిరిగి అతను రాజీవ్‌గాంధీతో ఒప్పందం కుదుర్చుకొని ప్రతిపక్ష కూటమికి గుడ్‌బై కొట్టిన

తర్వాతే అధికారానికి రాగలిగాడు. ప్రజాస్వామ్యాన్ని కశ్మీర్‌లో ఖూనీ చేసినంత సమర్ధవంతంగా మన దేశంలో వేరే ఎక్కడా చేయలేదు.

తమ జాతీయ వ్యక్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవాలని ప్రజలెవరయినా కోరుకోవడం తప్పు కాదు, దేశద్రోహం కాదు. అస్సాంలో అగ్రకుల హిందువులు అదే కోరిక కోరుకుంటే దేశమంతా వాళ్ళను సమర్థించింది. కశ్మీర్‌లో ప్రజలు ముస్లింలు అయ్యేసరికి దేశద్రోహం, వేర్పాటువాదం అంటున్నారు. ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా తమ వ్యక్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడం అసాధ్యమవుతుందన్న విశ్వాసం పోగొడితే ప్రజలు హింసాత్మకమయిన మార్గాలు చేపడతారు. 40 ఏళ్ళుగా కశ్మీర్‌లో ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఖూనీ చేసినప్పుడు మనం మాట్లాడకుండా ఇప్పుడు హింసను గురించి ఆవేదన చెందితే ప్రయోజనం లేదు. ఎవరు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకున్నా ఈనాటి పరిస్థితి ఏమిటంటే కశ్మీర్ లోయలోని మెజారిటీ ప్రజానీకం భారతదేశం పట్ల విముఖత కలిగి ఉంది. ఆర్టికల్ 370లో ఇచ్చిన హామీని గౌరవించి కశ్మీర్‌కు స్వయంప్రతిపత్తి ఇచ్చి ఉంటే ఈ పరిస్థితి ఉత్పన్నం అయ్యేది కాదేమో! కశ్మీర్ ప్రజల ఆదరాభిమానాలు చూరగొన్న షేక్ అబ్దుల్లా వంటి నాయకులకు రాజకీయ స్వేచ్ఛ లేకుండా చేయకుంటే ఈ పరిస్థితి ఉత్పన్నం అయ్యేది కాదేమో! ఎన్నికల్లో రిగ్గింగ్‌కు పాల్పడి, కేంద్రానికి అనుకూలమయిన వారినే తప్ప, తమకు ఇష్టం అయిన వారిని ఎన్నుకొనే హక్కు కశ్మీర్ ప్రజలకు లేకుండా చేయకుంటే ఈ పరిస్థితి ఉత్పన్నం కాకుండా వుండేదేమో! ఇప్పటికయినా 1954 నాటి ఆర్డర్‌ను రద్దుచేసి ఆర్టికల్ 370ని పునరుద్ధరించే ప్రయత్నం చిత్తశుద్ధితో చేస్తే పరిష్కారానికి మార్గం దొరకవచ్చు. దాని బదులు పాకిస్తాన్ బూచి గురించి హెచ్చరికలు చేస్తూ ఈ లోపల శ్రీనగర్‌లోను, అనంతనాగ్‌లోను, బారాముల్లాలోను ప్రతి రోజూ కాల్పులలో డజన్లకొద్దీ జనాన్ని చంపుతూపోతే సమస్య పరిష్కారం కాకపోగా, బ్రహ్మరాక్షసి అయి కూర్చుంటుంది.

కశ్మీర్ సమస్య : కొన్ని వాస్తవాలు

మొన్నటి పార్లమెంటు ఎన్నికలు జరిగిన తరువాత కొద్దిరోజులకే కశ్మీరుకు చెందిన జె.కె.ఎల్.ఎఫ్. (జమ్మూకశ్మీరు విముక్తి సంఘటన) కార్యకర్తలు దేశ హోంమంత్రి శ్రీ ముఫ్తీ మహమ్మద్ సయీద్ కుమార్తె అయిన డా. రుబియాను కిడ్నాప్ చేసి జైల్లో బందీలుగా ఉన్న తమ కార్యకర్తలను విడిపించుకున్నారు. అప్పటినుండి 'కశ్మీరు సమస్య' అనేది దేశంలో విస్తృతంగా చర్చకు వచ్చింది. కశ్మీరు గురించి వార్తలు ప్రతిదినం పత్రికలలో వస్తూ వున్నాయి. సంపాదకులు వ్యాఖ్యలు రాస్తున్నారు. మేధావులు వ్యాసాలు రాస్తున్నారు. అయినా అసలు విషయం ఏమిటో ఎవ్వరూ స్పష్టం చేయడం లేదు. 'దేశభద్రత', 'దేశ సమైక్యత', 'దేశ సమగ్రత' అనే వాటిని ఎట్లాగయినా సంరక్షించాలనీ, విచ్ఛిన్నకారులకు ప్రభుత్వం ఎంతమాత్రం లొంగకూడదనీ, పాకిస్తాన్ యుద్ధానికి వస్తే జాతి యావత్తూ ఒకటిగా నిలబడి ఎదుర్కొనాలనీ అందరూ పదే పదే విజ్ఞప్తులు చేస్తున్నారు గానీ అసలు ఇంతగా గాభరా పడవలసిన పరిస్థితి ఎందుకు ఉత్పన్నం అయిందో ఎవరూ వివరిస్తున్నట్టు కనిపించదు.

ఏ విషయాన్నయినా ప్రభుత్వం దృష్టితో కాకుండ ప్రజల దృష్టితో చూడడం ముఖ్యం. ప్రజాస్వామిక దృక్పథానికి ఇది కీలకమయిన విషయం. అసలు 'కశ్మీరు సమస్య' అనే మాటలు వాడడంలోనే అప్రజాస్వామిక ధోరణి వుంది. అది ఎవరికి సమస్య? కశ్మీర్ ప్రజలకా, భారత ప్రభుత్వానికా? కశ్మీరు ప్రజలకయితే అది హోంమంత్రి కుమార్తె కిడ్నాప్‌తో ప్రారంభం కాలేదే, 1947 నుండి వుందే. మరి ఇన్నాళ్ళూ దాని గురించి ఇంత పెద్దఎత్తున ఎందుకు చర్చ జరగలేదు? ఇన్నాళ్ళు 'కశ్మీర్ సమస్య' అనేది భారత్ పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వాల మధ్య సమస్యగానూ ఇవ్వాళ మనందరి సమస్యగానూ ఎందుకు చూపిస్తున్నారు?

'భారతదేశం' అని ఇవ్వాళ మనం పిలుచుకునే దేశం చరిత్రలో అనాదిగా వున్నది కాదు. ఈ భూభాగంలో ఒక సామాజిక వ్యవస్థ, ఒక సంస్కృతి చాలాకాలంగా నెలకొని ఉన్నమాట వాస్తవమే. కులవ్యవస్థ, బ్రాహ్మణ మతం, సంస్కృత భాష, ఢిల్లీ సుల్తాన్ల తరువాతి కాలంలో ఒక రెవెన్యూ విధానం, ఒక పరిపాలనా యంత్రాంగం – ఇవీ ఆ

నలుపు మాసపత్రిక, ఏప్రిల్ 1990

సామాజిక వ్యవస్థ ప్రముఖ లక్షణాలు. ఈ వ్యవస్థలో విభిన్న భాషలు, ఆచారాలు, మతాలు, సంస్కృతి వున్న ప్రజలు నివసిస్తున్నారు. 'దేశ సమగ్రత' గురించి బాధపడే ముందు వీళ్ళంతా ఒక 'దేశం' ఎప్పుడయ్యారు, ఎట్లాగయ్యారు అని కొంచెం ఆలోచించాలి. అసలు వీళ్ళంతా ఒక 'దేశం' అయ్యారా అన్న అనుమానం వస్తే దానిని తొక్కిపెట్టకుండా చర్చించాలి. ఆర్టికల్ 370ని రద్దుచేయాలి అని గొడవ చేసేవాళ్ళు అసలు ఆర్టికల్ 370 రాజ్యాంగంలోకి ఎందుకొచ్చింది అని కొంచెం ఆలోచించాలి.

ఈ 'ఉపఖండం' అంతటా ఒకే రాజ్యం చరిత్రలో ఎన్నడూ లేదు. అశోకుడి నుండి ఔరంగజేబ్ దాకా ఇందులో కొంత భాగాన్నే తప్ప ఎవరూ అంతటినీ పరిపాలించ లేదు. బ్రిటిష్ వాళ్ళు మొత్తం అంతటికీ తాము సార్వభౌములమని ప్రకటించుకున్నారు గానీ వాళ్ళు ప్రత్యక్షంగా పరిపాలించిన ప్రాంతం ('బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతం') సగభాగం మాత్రమే. మిగిలిన సగం భూభాగాన్ని బ్రిటిష్ వారికి సామంతులయిన రాజులు, నవాబులు, జాగీర్దార్లు, సంస్థానాధీశులు పరిపాలించారు. బ్రిటిష్ వాళ్ళు వెళ్ళిపోగానే తాము తిరిగి స్వతంత్రులు కావాలని వాళ్ళు కోరుకున్నారే తప్ప అందరూ ఒకే ఒక 'భారతదేశం'లో కలిసిపోవాలని కోరుకోలేదు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో చర్చలు జరిగినప్పుడల్లా వాళ్ళు ఈ విషయాన్ని నొక్కి చెప్పారు.

ఉపఖండంలోని ప్రజలంతా ఒకటయి ఇటు స్థానిక రాజవంశాల పాలనకూ అటు బ్రిటిష్ పాలనకూ వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసి విముక్తి పొంది వుంటే ఒక 'భారతదేశం' అనేది సహజంగా ఏర్పడి వుండేదేమో గానీ అటువంటిదేమీ జరగలేదు. గిరిజనులూ రైతాంగమూ కార్మికులూ చేసిన అనేక పోరాటాలు, సాంఘిక దురాచారాలకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటాలు విడి విడిగా అనైక్యంగా ఉండిపోయాయి. ఐక్యత సాధించినది బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలలోని సంపన్నవర్గాలు మట్టుకే. వాళ్ళంతా ఒకటయి కాంగ్రెసు నాయకత్వంలో బ్రిటిష్ పాలనకు వ్యతిరేకంగా బేరసారాల, రాజీ సర్దుబాట్ల పోరాటం నడిపారు. స్థానిక రాజ్యాలలోనూ సంస్థానాలలోనూ ఎటువంటి పోరాటాలు జరగకుండ కాంగ్రెస్ జాగ్రత్త పడింది. ఆ విషయం గాంధీ సగర్వంగా ప్రకటించుకున్నాడు కూడా. బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతంలోని సంపన్నులు 'బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం అనే కుటుంబంలో మాకు కూడా ఒక గౌరవనీయమయిన స్థానం కావాలని' (ఇవి గాంధీగారి మాటలు) జరిపిన ఉద్యమం కాంగ్రెస్ వారి జాతీయ పోరాటం.

ఈ ఉద్యమం ఫలించే నాటికి స్థానిక రాజ్యాలనూ సంస్థానాలనూ ఏం చేయాలనే సమస్య వచ్చింది. బ్రిటిష్‌వాళ్ళు వెళ్ళిపోగానే వాళ్ళతోపాటు వాళ్ళ సార్వభౌమత్వం కూడా పోవాలనీ, ఆ సార్వభౌమత్వం కొత్త భారత ప్రభుత్వానికి సంక్రమించడానికి వీలులేదనీ, తాము స్వతంత్రులం కావాలనీ స్థానిక రాజులూ, సంస్థానాధీశులూ మొదటి నుంచి వాదిస్తూ

వచ్చారు. బ్రిటిషువాళ్ళు కూడ, స్థానిక రాజ్యాలు పూర్తిగా స్వతంత్రంగా ఉండకున్నా, తాము కోరుకున్న స్వయంప్రతిపత్తిని కలిగి వుండాలని భావించారు. సైమన్ కమిషన్ (1927), భారత ప్రభుత్వ చట్టం (1935), క్రిప్స్ రాయబారం (1942), కేబినెట్ రాయబారం (1947) అన్నీ కూడా కుడి ఎడమలుగా ఈ అభిప్రాయాన్నే వెలిబుచ్చాయి. కాంగ్రెసు నాయకులు అన్ని విషయాలలో లాగే ఈ విషయంలో కూడా బయటికి ఈ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి వాదాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ లోపాయికారిగా దానితో రాజీపడుతూ వచ్చారు. అధికార మార్పిడి జరిగి నూతన రాజ్యాంగాన్ని రాయడానికి సమాయత్తమైన భారత రాజ్యాంగసభ కూడ బ్రిటిష్ కమీషన్ల సంప్రదాయాన్నే ఆమోదించింది. ప్రతి స్థానిక సంస్థానానికీ ఇటు భారతదేశంలో గానీ, అటు పాకిస్తాన్‌లో గానీ విలీనం అయ్యే హక్కు వుంటుందనీ, ఆ విలీనానికి ప్రాతిపదికగా ఒక విలీన ఒడంబడిక (Instruments of accession) మీద ఇరుపక్షాలూ సంతకం చేయాలనీ, విలీనమయ్యే సంస్థానం కొత్త కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఆ ఒడంబడికలో ఏ అధికారాలనయితే దత్తం చేస్తుందో (ప్రధానంగా రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా ప్రసార సాధనాలు) అవి తప్ప తక్కిన అన్ని విషయాలలోనూ స్వయంప్రతిపత్తిని కలిగి వుంటుందనీ భారత రాజ్యాంగకర్తలు ఒప్పుకున్నారు. ఇది వారు స్వచ్ఛందంగా అంగీకరించిన విషయమే తప్ప ఎవరూ కుట్ర పూరితంగా సాధించుకున్నది కాదు. ఎవరో దేశద్రోహుల చర్య కాదు.

చిన్న చిన్న రాజ్యాలూ సంస్థానాలూ తమకు ఏ స్వయంప్రతిపత్తీ వద్దని పూర్తిగా విలీనం అయిపోయాయి. పెద్ద రాజ్యాలయిన మైసూరు, భోపాల్, జమ్మూ-కశ్మీర్, హైదరాబాద్ కొంత తటపటాయించాయి గానీ వల్లభాయి పటేల్ వాటిని నయానా భయానా ఒప్పించి సంపూర్ణ విలీనాన్ని సాధించాలని ప్రయత్నించి జమ్మూ-కశ్మీర్ తప్ప తక్కిన అన్ని సంస్థానాలనూ విలీనం చేశాడు. ఇక బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలలోని ప్రజలకయితే భారతదేశంలో చేరడం చేరకపోవడం అనే స్వేచ్ఛే లేదు. చేరడానికి పెద్దగా అభ్యంతరం లేని ప్రాంతాలే కాక చేరడానికి ఎంత మాత్రం ఇష్టంలేని నాగాలాండ్, మిజోరం, మణిపూర్‌లు కూడా బలవంతంగా భారతదేశంలో భాగమయ్యాయి. మన దేశ సమగ్రత, సమైక్యతల చరిత్ర ఇది.

జమ్మూకశ్మీర్ మట్టుకు ఇటు భారతదేశంలో గానీ అటు పాకిస్తాన్‌లో గానీ చేరడానికి ఇష్టపడలేదు. నైసర్గికంగా కూడ ఆ రాష్ట్రం స్వతంత్రంగా ఉండగల ప్రాంతం. వారికి ప్రత్యేకమయిన జాతి, భాష, సంస్కృతి ఉన్నాయి. కశ్మీర్ జాతీయ భావం చాలా లోతయినది. భారత పాకిస్తాన్ దేశాలు ఆ జాతీయ భావాన్ని గౌరవించి వుంటే జమ్మూకశ్మీర్ స్వతంత్రంగా ఉండేదేమో. అయితే ఈ దేశాల పాలకులలో అంతటి ప్రజాతంత్ర స్వభావం ఏ రోజూ లేదు. ఎవరికి వారు కశ్మీర్‌ను ఎట్లా కలుపుకోవాలి అనే చూశారు. జమ్మూకశ్మీర్‌లో

అత్యధికులు ముస్లింలు కాబట్టి మాకే చెందాలని పాకిస్తాన్ అంటే, పరిపాలకుడయిన హరిసింగ్ హిందువు కాబట్టి భారతదేశంలో చేరకపోతాడా అని మన వాళ్ళు ఆశపెట్టుకున్నారు. వాదనలతో సరిపెట్టుకోక పాకిస్తాన్ 1947 అక్టోబర్ 26వ తేదీన దుండగుల ముఠాలను కశ్మీర్ మీదికి పంపించింది. కశ్మీర్ రాజు గాభరాపడి భారత ప్రభుత్వం అండ కోరాడు. ఈ దేశంలో విలీనం అయితే సైనిక సహాయం దొరుకుతుందని విలీన ఒడంబడిక మీద సంతకం చేసి జమ్మూ కశ్మీర్‌ను భారతదేశంలో కలిపాడు. అయితే విలీన ఒడంబడిక ప్రకారం రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా ప్రసార సాధనాలు తప్ప తక్కిన విషయాలలో జమ్మూకశ్మీర్‌కు స్వయంప్రతిపత్తి ఉంటుంది. ఇది ఇరుపక్షాలూ ఒప్పుకున్న ఒడంబడికే.

రాజ్యాంగాన్ని తయారుచేయడం మొదలుపెట్టేసరికి పరిస్థితి ఇది. జమ్మూ – కశ్మీర్‌కు ఉన్న ప్రత్యేక స్థితిని రాజ్యాంగకర్తలు స్పష్టంగా గుర్తించారు. వాళ్ళంతా 'దేశభక్తులే', పాకిస్తాన్ ఏజెంట్లు కారు. దేశ విచ్ఛిన్నకులు కారు. ఆర్టికల్ 370ని ప్రతిపాదించిన గోపాలస్వామి అయ్యంగార్ జమ్మూ కశ్మీర్ విలీనం వెనక వున్న చరిత్రను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఆ రాష్ట్రం కోసం ప్రత్యేక అధికారాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నానన్నాడు. విలీన ఒడంబడికలో చెప్పిన మేరకు మాత్రమే కేంద్ర ప్రభుత్వానికి కశ్మీర్ మీద శాసన అధికారం ఉంటుందనీ, ఏదయినా ఒక విషయం ఆ పరిధిలోకి వస్తుందా రాదా అన్న విషయాన్ని భారత ప్రభుత్వం కశ్మీర్ ప్రభుత్వాన్ని సంప్రదించి నిర్ణయిస్తుందనీ, విలీన ఒడంబడికలో లేని విషయాలలో కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వం తనకు శాసనాధికారం కావాలని కోరుకుంటే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుమతితో మాత్రమే పొందగలదని ఆర్టికల్ 370 అంటుంది.

ఇందులో మూడవ అంశమే కశ్మీర్ వ్యక్తిత్వానికి గొడ్డలిపెట్టు అయింది. స్వయంప్రతిపత్తి ఇస్తున్నామని ఒకవైపు చెప్తూ ఆ స్వయంప్రతిపత్తిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుమతితో తొలగించవచ్చునని కొసరు చేర్చడం వలన స్వయంప్రతిపత్తి ఏ మాత్రం మిగలలేదు. ప్రజాస్వామికంగా ఎన్నికయిన షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వాన్ని 1953లో గవర్నర్ కరణ్‌సింగ్ (మాజీ రాజు హరిసింగ్ కొడుకు) 'అసమర్థ పాలన' అనే పేరుపెట్టి బర్తరఫ్ చేశాడు. షేక్ అబ్దుల్లాను అరెస్టు చేశారు. ఈ రకంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని లొంగదీసుకొని, 1954లో 'రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుమతి'తో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఇతర రాష్ట్రాలలో ఉన్న శాసన అధికారాన్ని కశ్మీర్‌లో కూడా దత్తం చేసే 'రాజ్యాంగం (జమ్మూ – కశ్మీర్ సంబంధిత) ఆర్డర్'ను జారీ చేసింది కేంద్ర ప్రభుత్వం. దీనితో ఆర్టికల్ 370 పూర్తిగా నిస్సారమయి పోయింది. 1957లో జమ్మూకశ్మీర్‌కు ఒక ప్రత్యేక రాజ్యాంగాన్ని రాసుకున్నారు గానీ అంతిమ పరిశీలనలో జమ్మూకశ్మీర్‌కు మిగిలిన స్వయంప్రతిపత్తి మృగ్యం.

1947లోనే పాకిస్తాన్ తన ఎత్తుగడ విఫలమయిందని గుర్తించి 'కశ్మీర్ సమస్య'ను ఐక్యరాజ్యసమితికి నివేదించింది. కశ్మీర్ భవితవ్యాన్ని కశ్మీర్ ప్రజలే నిర్ణయించుకోవాలనీ,

అందుకోసం ప్లెబిసైట్ (Plebiscite) అంటే... సర్వజన అభిప్రాయ సేకరణ నిర్వహించాలనీ ఐక్యరాజ్యసమితి తీర్మానించింది. ఆ రోజులలో నెహ్రూ కూడా 'కశ్మీర్ భవితవ్యాన్ని కశ్మీర్ ప్రజలే నిర్ణయించుకుంటారు. ఇది మేము కశ్మీర్ ప్రజలకే కాక యావత్ ప్రపంచానికి ఇస్తూ వున్న వాగ్దానం' అని ప్రకటించాడు. ఆరేళ్ళ తరువాత అదే నెహ్రూ షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వాన్ని బర్తరఫ్ చేయించి, కశ్మీర్ స్వయంప్రతిపత్తిని హుళక్కి చేసే 1954 ఆర్డర్‌ను జారీచేసి 1957 ఎన్నికల నాటికి 'కశ్మీర్ భారత భూభాగమేననడంలో ఎటువంటి వివాదానికి తావులేదు' అని ప్రకటించడం మొదలుపెట్టాడు. ఐక్యరాజ్యసమితిలో పాకిస్తాన్ కశ్మీర్ ప్రస్తావన తెచ్చినప్పుడల్లా భారతదేశం సోవియట్ రష్యా యొక్క వీటో అధికారాన్ని అడ్డం పెట్టుకొని బయటపడుతూ వుంది.

కశ్మీర్‌లో మళ్ళీ ప్రజా ప్రభుత్వం ఏర్పడడం అంటూ జరిగితే సమస్య తిరిగి మొదటికొస్తుందని చెప్పి కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం ఆ రాష్ట్రంలో ఏ ఒక్క ఎన్నికలను కూడా సక్రమంగా జరగనివ్వలేదు. అన్ని ఎన్నికలలోనూ రిగ్గింగ్, హింసాకాండ పెద్దఎత్తున జరుగుతూ వచ్చాయి. ఎప్పుడూ కూడా కేంద్రానికి తొత్తులయిన వాళ్ళే గెలుస్తూ వచ్చారు. 1975లో ఇందిరాగాంధీకి, షేక్ అబ్దుల్లాకు జరిగిన ఒడంబడికలో కశ్మీర్ సమస్య పరిష్కారం అయిపోయిందని అబ్దుల్లా ఒప్పుకున్న తరువాతనే అతని రాజకీయ స్వేచ్ఛ పునరుద్ధరించబడింది. ఆ తరువాతే అతను తిరిగి అధికారంలోకి రాగలిగాడు. అతని మరణానంతరం 1983లో అతని కుమారుడు ఫరూక్ అబ్దుల్లా ఎన్నికయ్యాడు. అయితే అతను ఇతర ప్రతిపక్ష పార్టీలతో కలసి మళ్ళీ రాష్ట్రాల స్వయంప్రతిపత్తిని గురించి మాట్లాడడం ప్రారంభించేసరికి ఏడాదిలోనే అతని ప్రభుత్వాన్ని కూడా బర్తరఫ్ చేశారు. తిరిగి ఫరూక్ అబ్దుల్లా కాంగ్రెస్‌కు తొత్తుగా మారడానికి ఒప్పుకొని రాజీవ్‌గాంధీతో 1986లో ఒప్పందం చేసుకున్న తరువాతే అధికారానికి రాగలిగాడు. దానివల్ల అతను పొందిన ప్రతిఫలం ఏమిటంటే, విపరీతమయిన స్థాయిలో అతను బాహాటంగా అవినీతికి పాల్పడడం ప్రారంభించినా కేంద్రం జోక్యం చేసుకోకుండా కొనసాగనిచ్చింది.

ఇదీ క్లుప్తంగా 'కశ్మీర్ సమస్య' చరిత్ర. కశ్మీర్ ప్రజల జాతీయ వ్యక్తిత్వాన్ని అగౌరవపరచి, వాళ్ళకు కల్పిస్తామని హామీ యిచ్చిన స్వయం ప్రతిపత్తినీ స్వయం నిర్ణయాధికారాన్నీ లేకుండా చేసి, కనీసం పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్య సంప్రదాయాలనూ, విలువలనూ పాటించకుండా కేంద్రానికీ కాంగ్రెస్ పార్టీకీ తొత్తులయిన వారికి మట్టుకే కశ్మీర్‌లో అధికారానికి వచ్చే అవకాశం వుందని పదే పదే స్పష్టం చేసి, అందుకోసం ప్రభుత్వాలను బర్తరఫ్ చేసి, హింసకు పాల్పడి – ఇన్ని చేసిన తరువాత కశ్మీర్ ప్రజలకు భారతదేశం మీద ఇంకా ప్రేమ మిగిలివుంటే మనం ఆశ్చర్యపోవాలి గానీ ద్వేషం పెరిగితే ఆశ్చర్యపోవలసిన అవసరం ఏముంది? అసలు భారతదేశంలో అంతర్భాగంగా ఉండడం

వల్ల జమ్మూకశ్మీర్ ఏం సాధించింది, ఏ ప్రయోజనం పొందింది? కనీస పారిశ్రామిక ప్రగతి గానీ ఆర్థిక అభివృద్ధి గానీ ఈ నాలుగు దశాబ్దాలలో కశ్మీర్‌కు దక్కాయా? ఏ ప్రయోజనమూ పొందనప్పుడు వాళ్ళు ఈ దేశంలో విలీనం కావాలని ఎందుకు కోరుకోవాలి? నాలుగు దశాబ్దాల దగాకోరు పాలన ఫలితంగా ఇవ్వాళ కశ్మీర్ ప్రజలు నూటికి నూరు శాతం తమకు భారతదేశంలో అంతర్భాగంగా ఉండాలని లేదనీ స్వాతంత్ర్యం కావాలనీ కోరుకుంటూ వుంటే, సైన్యం మోహరింపులకూ, పోలీసుల కాల్పులకూ బెదరకుండా భయపడకుండా వేల సంఖ్యలో ఊరేగింపులు చేస్తూ వుంటే ఇదంతా దేశద్రోహుల నిర్వాకమని, పాకిస్తాన్ సాగిస్తున్న దుర్మార్గమనీ ఎన్నాళ్ళు ఆత్మవంచన చేసుకుంటాం? 'దేశభక్తి'నీ 'దేశ సమగ్రత'నూ తుపాకులతో నిలబెట్టాలనే అర్థరహితమయిన ప్రయత్నాన్ని ఎన్నాళ్ళు సహిస్తాం?

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Kashmirpai+Balagopal

* * *